

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișorul”, „Hajegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Julia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugărul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sinișel”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Târnava”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlăgnea”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 19 Novembre 1904.

Nr. 47.

Fondul cultural al Băncilor noastre.

În acțiunea de consolidare, inaugurată în sinul Băncilor românesce dela prima Conferință a Directorilor lor, cercurile conducătoare ale institutelor noastre financiare nu au uitat — preste momentele de interes pur practic — nici de datorințele etice ce se impun Băncilor noastre ca unor instituțiuni naționale.

Instituțiile noastre tinere au fost înființate și s'au dezvoltat între împrejurări cu mult prea grele și dintr'un mediu cu mult prea debil în stările lui materiale, decât să se fi putut pune dela început pe bazele ideale, pe cari au fost întemeiate Cassele de păstrare germane, și între aceste și cele săsesce din Transilvania, cari au fost și în parte au și rămas până în ziua de astăzi instituțiuni pur filantropice.

Cu toate acestea, în cadrele posibilității, și amăsurat mijloacelor modeste de cari dispun, Băncile românesce au ținut cont cu toată serioșitatea și de aceea, că fundatorii lor nu le-au creat și clientela lor nu le-a sprijinit numai în vederea unor scopuri speculative, ci ca instituțiuni chemate a servi interese mari ale poporului nostru și a asigura înaintarea lui în toate direcțiunile. În această conștiință Băncile noastre, mari și mici, îndată ce prin activitatea lor au putut realiza un profit cât de modest, s'au grăbit a face parte din el și intereselor mai superioare și în deosebi intereselor culturale ale poporului nostru.

Este un lucru ușor de înțeles și destul de justificat, că la distribuirea sumei destinate pentru scopuri culturale și de binefacere, singuraticile institute au considerat în

primul rând trebuințele cele mai apropiate, cu alte cuvinte: interesele locale. Căci în fine și clientela lor, cel puțin în mare parte se recrutează de pe un teritoriu limitat, din jurul sediului lor, și astfel nu poate fi decât just, ca din profitul realizat în acest cerc să se sprijinească înainte de toate trebuințele aceluiași public.

Cu toate aceste Conferințele Băncilor, conduse de vederi mai largi și judecând din un punct de vedere mai înalt, nu au putut ignora nici faptul incontestabil, că Românii din diferitele ținuturi ale țării formează totatătea părți ale unei individualități etnice colective, și ca atari, afară de interesele lor locale, mai au și multe alte interese comune, cari deși nu sunt resimțite atât de nemijlocit, totuși sunt totată de importante pentru întreaga dezvoltare a poporului nostru.

În firul acestor idei, Conferințele Băncilor au trebuit să ajungă și la acea convingere, că înaintarea acestor scopuri generale, cari ating mai puțin interesele particulare ale singuraticilor și din această cauză pot conta mai puțin la un sprijin suficient din această parte, — după natura lucrului cade în deosebi în sarcina individualităților colective, cari nefiind personal interesate în nici o direcțiune, se pot pune cu mai multă înlesnire pe un punct de vedere mai înalt, și prin urmare mai ușor vor scîi apreția importanța intereselor mai ideale ale poporului.

Pornind din aceste considerațiuni, Conferința din anul 1903, prin hotărîrea sa Nr. VIII, a luat inițiativa pentru înființarea unui fond cultural comun al Băncilor românesce, care să se alimenteze an de an din o parte a sumelor ce se vor vota pentru scopuri culturale și de binefacere și vor rămâne disponibile după dotarea scopurilor locale de cari vor voi să îngrijească singuraticile institute prin donațiuni directe.

A fost lucru foarte rațional, că acest fond s'a pus la libera dispozițiune a celei mai de frunte dintre societățile noastre culturale, la dispozițiunea „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, care servește cele mai mari și importante interese naționale-culturale ale poporului nostru, și astfel se putea aștepta că Băncile noastre vor grăbi deja cu ocaziunea adunărilor generale din anul 1904 cu dotarea lui.

Aceste așteptări însă pân'acum nu s'au realizat, probabil din cauza că hotărîrea Conferenței a fost comunicată Băncilor abia la finea anului trecut. Cu toate aceste 4 dintre Băncile noastre au pus deja primele baze ale fondului proiectat, și după-ce pentru alimentarea lui militează motive atât de plausibile și temeinice, sperăm, că cu ocaziunea adunărilor generale proxime va ține cont de hotărîrea Conferenței din 1903 deja un număr considerabil al Băncilor noastre.

În ori-ce cas credem că ne-am împlinit o datorință când am reamintit cercurilor competente hotărîrea ce s'a luat în această privință.

Principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă.

(Urmare)

Metodul Hügli.

Explicările lui Hügli, în ceea-ce privește grupul de conturi al averii totale, sunt aceleași ca cele date de noi în expunerile de până aici; tot asemenea conclusia la care ajunge, anume, că în debitul conturilor averii totale se ține evidență despre valorile pozitive, iar în credit despre cele negative.

Să vedem acum cum explică el grupul de conturi al averii curate?

Ne aducem aminte, că schimbarea de avere provocată prin câștigul realizat la vinđarea unor efecte a fost:

$$A + n - P = C + n$$

și că acest câștig a fost contabilizat odată în debitul contului cassa, rămânând nedecis, în care parte a contului Perdere & Profit, respective Capital trebuie introdus a doua-oară.

Hügli recunoaște, că averea curată, capitalul, este o valoare pozitivă și ca atare dorește să și rămână înțeleasă. Astfel stând lucrul, pentru-ca să corespundă acelu principiu al contabilității în partidă dublă, în virtutea căruia ori-ce sumă trebuie să se presinte odată în debitul unui cont și, în același timp, a doua-oară în creditul altui cont, — în grupul de conturi al averii curate — susține el — trebuie să se schimbe înțelesul noțiunilor de debit și de credit în acel senz, că în debit să se calculeze valori negative iar în credit valori pozitive — tocmai invers ca la conturile averii totale, — bine înțeles rămânând debitul în stânga și creditul în dreapta respectivelor conturi.

Din aceste reese clar, că cele două grupe de conturi în ceea-ce privește valorile ce le calculează în debit

și credit stau în raport invers. Anume grupul conturilor averii totale calculează în debit valori pozitive și în credit valori negative, iar grupul conturilor averii curate calculează în credit valori pozitive și în debit valori negative.

Acest fapt nu alterează nici tehnica contabilității, cu atât mai puțin însă veritatea ecuațiunii fundamentale.

Astfel înțelese aceste două grupe de conturi, pedeca ce se ivise la contabilizarea câștigului, de care făcurăm amintire, e complet delăturată și anume iată cum:

Prin câștigul de 1000 cor. averea activă a crescut și deoare-ce în grupul de conturi al averii totale, ori-ce creștere de avere o contabilizăm în debit, vom debita contul cassa cu valoarea câștigului. Averea curată deasemenea a crescut și deoare-ce în grupul de conturi al acestei averi, ori-ce creștere de avere o contabilizăm în credit vom credita contul Profit & Perdere, respective contul Capital.

Acest fel de contabilizare corespunde nu numai raționamentului firesc, că adecă atât averea totală cât și cea curată a crescut, ci și acelu principiu al contabilității duple, de care atât de des am făcut amintire și care cere ca ori-ce sumă să figureze odată în debitul unui cont și în același timp în creditul altui cont.

Să presupunem, că am suferit o pierdere la vinderea unei mărfi prin ce atât averea activă cât și cea curată, capitalul, se diminuează, ceea-ce însemnând cu cantități algebraice, avem:

$$A - n - P = C - n$$

Ori diminuându-se averea activă, după-ce în grupul conturilor averii totale ori-ce diminuare de avere o însemnăm în credit, vom credita contul Cassa. Contul Profit & Perdere îl vom debita fiind-că ori-ce scădere de avere în grupul conturilor averii curate o însemnăm în debit.

Să analizăm cazul, când un debitor al nostru falimentează și prescriem o parte din pretenziunea noastră, caz, pentru care, cum șcim, teoria personalistă nu poate să dea nici un desnodământ acceptabil. O parte din averea activă scade, deci contul debitorului nostru va fi creditat. Averea curată deasemenea scade, prin urmare contul Profit & Perdere va fi debitat, căci șcim că acesta în debit trebuie să calculeze valori negative.

Am încasat proviziune. (Până a arăta cari sunt conturile averii curate, anticipăm că contul proviziune face parte din aceste). Prin aceasta atât averea curată, cât și cea totală crește. În consecință vom debita contul cassa și vom credita contul Proviziune.

Să luăm cazul cu achitarea unei datorii pe calea compensațiunii. A și B au conturi de gir la aceeași bancă. A datorește lui B o sumă oare-care și dă ordin la bancă s'o transcrie din contul său în al lui B. Raționăm: A prin suma ce o are depusă în contul său e creditorul băncii, asemenea și B. Dacă banca plătesce în contul lui A, pretenziunea acestuia față de bancă scade, prin ceea-ce averea băncii, natural, crește, deci ea va debita contul lui A. B încă e creditorul băncii și prin aceea ea capătă dela A o sumă oare-care pre care n'o ridică ci o lasă în depositul contului său, cu alte cuvinte o creditează băncii, pasivele acesteia cresc, prin ceea-ce averea totală scade, deci contul lui B va fi creditat.

În fine să examinăm două schimbări cari ar pute obveni numai în averea curată. Profitul curat vom să-l transpunem din contul Profit & Perdere în contul Capital. O parte a averii curate, Profit & Perdere,

scade, căci dăm dela noi profitul, prin urmare acest cont va fi debitat; o altă parte capitalul crește, căci primesce suma profitului, prin urmare contul va fi creditat. Transpunem perderea. Profit & Perdere prin aceea, că dă dela sine, perderea crește, căci are cu o pierdere mai puțin, deci contul va fi creditat; iar capitalul, care primesce această pierdere scade în valoare și prin urmare va fi debitat. În fine ori ce schimbare de avere am examina, va trebui să ne convingem, că explicațiile în sensul explicațiilor lui Hügli sunt juste și temeinice, ba nici nu credem să mai fie vre o modalitate de a se pute clarifica diversele cazuri de contabilitate, decât aceasta.

Deslegarea aceasta naturală și norocoasă a dat-o Hügli și de aceea mulți, când vorbesc de teoria matematică a contabilității, o numesc mai simplu: teoria lui Hügli. Aceasta teorie e adoptată ași de aproape toți scriitorii specialiști mai de valoare.

Astfel rezumând după Hügli:

1. Sistemul de contabilitate în partidă dublă se bazează pe două grupe de conturi, unul al averii totale (active și pasive) altul al averii curate (diferința dintre active și pasive).

2. Aceste două grupe de conturi cu privire la valorile ce calculează stau între ele în raport invers întru cât la cele din debit avem valori pozitive (+) iar în credit valori negative (-), la cele din grupul al doilea tocmai contrar, debitul calculează valori negative (-) și creditul pozitive (+). La toate conturile însă pentru tehnica de contabilitate, partea stângă o numim „debit“ iar cea dreaptă „credit“.

Astfel am putea ilustra:

D. Avere totală. C.		D. Avere curată. C.	
+	-	-	+

Pentru a putea observa cât mai bine cele două grupe de conturi, precum și raportul invers, în care stau ele, vom lucra în mod analitic*) un mic caz de contabilitate și îl vom aranja în tabloul de mai jos:

INVENTAR

I. Active	
Bani în cassă	K 30,000.—
II. Passive	
N. N. creditor	K 2,000.—
III. Capital	
Cumpărăm marfă de	K 28,000.—
Vindem jumătate marfa în valoare de	K 14,000.—
realizăm profit	K 1,000.—
	K 15,000.—
Vindem pe credit lui I. S. cealaltă jumătate	K 14,000.—
profitul realizat	K 1,500.—
	K 15,500.—
Plătim spese de afacere	K 400.—
Debitorul I. S. ne plătesce	K 15,500.—

*) Natural, în practică nimenea nu contabilizează în mod analitic, adică să constate la toată încheierea de afaceri câștigul sau pierderea. Câștigurile se contabilizează fără să se țină seamă de ele în conturile averii totale și numai la operațiunile de încheiere se constată cât a produs sau pierdut fie-care ram de afacere, când aceste câștiguri vin trecute în Co. Profit & Perdere.

Cazurile de contabilitate	Jurnal	+ Debit		- Credit		- Debit		+ Credit	
		Averea totală		Averea curată		Averea totală		Averea curată	
		Active	Passive	Perd. & Prof.	Capital	Active	Passive	Perd. & Prof.	Capital
Active: Bani în cassă	30,000								30,000
Passive: N. N. creditor	2,000								2,000
Cumpărăm marfă de	28,000	28,000							
Vindem jumătate marfa per cassa	14,000	14,000							
Câștig realizat la vânzare "	1,000	1,000							
Vindem cealaltă jumătate per credit	14,000	14,000							
Câștig realizat	1,500	1,500							
Plătim spese de afacere	400	400							
Incassăm pentru marfa vîndută pe credit	15,500	15,500							
	106,400	88,500	56,400	15,500	17,500	400	2,500	2,000	30,000
Inventar.									
Active	K 32,100								
Passive	" 2,000								
Capital	" 30,100								
Capital inițial	" 28,000								
Profit	" 2,100								
Bilanț de verificare.									
Debit	Credit								
K 88,500	K 88,500								
" 15,500	" 17,500								
" 400	" 2,500								
" 2,000	" 30,000								
K 106,400	K 106,400								

Relativ la acest tablou avem de observat următoarele:

La deschidere s'au trecut activele în debitul conturilor active, pasivele în creditul conturilor pasive, deci

$$A - P = 30,000 - 2,000$$

În contul capital am trecut

$$- A + P = - 2,000 + 30,000,$$

ceea-ce natural e egal cu 28,000, adică capitalul.

Să nu se lase nimenea sedus a crede, că aceasta n'ar fi tot atât, ca dacă am fi trecut numai capitalul în creditul contului capital. Am explicat într'o notă anterioară, că trecerea la deschidere prin intermediul contului Bilanț de deschidere, ori, dacă acesta se omite, trecerea capitalului în formă de diferență între active și passive, se face numai pentru tehnica de contabilitate ca să poată exista un control, cum-că trecerile diverselor cazuri de contabilitate în cursul timpului s'au făcut bine, control, care-și află expresiune în Bilanțul de verificare.

Noi puteam foarte bine să fi trecut în creditul contului capital numai K 28,000, adică capitalul curat. Poate vedea ori și cine, că și într'un asemenea caz rezultatul contabilității ar fi fost același, dar n'am fi

avut control. Astfel faptul, că deschiderea contabilității se face prin intermediul contului Bilanț de deschidere ori prin trecerea capitalului în formă de diferență între active și pasive, e o chestiune simplă de formă și nu esențială, căci în definitiv fondul rămâne tot numai

$$A - P = C$$

Credem, că cu tabloul ce am dat mai sus am clarificat în deajuns existența celor două grupe de conturi, caracterul lor invers și în fine, că ținând socoteală despre două grupe de avere, odată despre active și pasive și a doua oară despre diferența dintre aceste, despre capital, suntem în stare să obținem și rezultatul de două-ori, odată din Inventar, și a doua-ori din contul Perdere & Profit. Așa trebuie înțeleasă contabilitatea în partidă dublă.

Am văzut în sfârșit că ecuațiunea fundamentală totdeauna a substă a bază acestui sistem de contabilitate numit în partidă dublă. La început am avut

$$A - P = C \\ 30,000 - 2,000 = 28,000.$$

Schimbările au obvenit regulat și sistematic, iar la sfârșit, la încheiere am avut tot această ecuațiune numai mărită cu câștigul, anume

$$A - P = C \\ 32,100 - 2,000 = 30,100.$$

(Va urma).

Bursa și cursurile.

— *Considerațiuni generale.* —

E în deobște cunoscut, că activitatea burselor culminează în formarea prețurilor, ori cu o expresiune tehnică ăis, a cursurilor. E caracteristic însă, că la formarea acestor cursuri nu ocură numai elementele normale determinate de economia politică, ci și o mulțime de alți factori externi, a căror cercetare și studiere formează obiectul de preocupățiune al întregii lumi financiare.

A urmări cu atențiune raportul dintre producțiune și consumățiune, dintre oferta și cererea enormelor valori acumulate în circulațiunea de bursă, a face bilanțul relațiilor și situațiunei prezente, precum și a perspectivelor ce le poate deschide viitorul, și pe temeiul tuturor acestora să se formeze o opiniune definitivă, care să-și găsească expresiune concretă în cursul efectelor resp. al mărfurilor, iată problema cea grea a bursei. Ei, dar căile ce trebuiesc percurse, mințile ce au să concure, factorii și împrejurările ce au să decidă, până să ajungi să concretizezi toate aceste în forma hotărâtă a cursurilor, sunt atât de multe și de diferite, încât greutatea, ce ai să întâmpini la cercetarea lor, întrec marginile ori-cărei închipuiri. Să vedem.

La efecte d. ex. distingem două valori și anume: *valoarea nominală* și *valoarea de curs*. Cea dintâi e valoarea despre care sună un efect (rentă, obligațiune, scris fonciar, acție etc.), valoare exprimată într'un număr permanent și în sumă rotundă. Valoarea e semnată, în cele mai multe cazuri, în monedă indigenă. Să întâmplă une-ori, că trebuie să fie exprimată și în monedă străină. Aceasta atunci, când cel-ce face emisiunea (statul, comuna, societățile private etc.) înțelege, că împrumuturile nu se pot realiza pe piețele interne, ci va trebui apelat la creditul străinătăței, acolo unde se găsește capital, ce așteaptă întrebuintare. Așa d. ex. împrumutul făcut de fostul ministru Baross pentru regularea porțiilor de fer s'a făcut în Anglia și de aceea obligațiunile sună în valori de 10 £.

Valoarea de curs exprimă suma, cu care un efect oare-care s'a oferit sau s'a cerut la bursă; cu alte cuvinte cursul nu e altceva decât prețul stabilit de oferta și cererea acelu efect. Așa dar oferta și cererea formează prețurile, în limba bursei, cursurile. Această ofertă și cerere însă nu sunt cauze directe, căci și ele la rindul lor sunt determinate de altele, cari încă nu sunt cele primordiale, așa că cercetarea lor e una dintre cele mai grele probleme financiare-economice.

E departe de noi intenția a rezolvi această problemă, câtă vreme nu s'a putut și nu se va putea descoperi acea lege tainică după care să conducă bursa la formarea cursurilor, căci cauzele, cum am spus, sunt atât de multe și varii, încât cu greu s'ar putea cuprinde într-o formulă generală.

Dar nu numai legea nu se poate afla, ci nu se poate stabili precis de mai înainte nici măcar aceea, că un eveniment oare-care avea-va influență asupra cursurilor și dacă da, această influență în ce direcție se va afirma?

Nu, căci e imposibil a se putea cunoaște și hotări cauzele de cari depinde un eveniment, deoarece- ce la bursă se concentrează mulțime enormă de interese, despre cari ar trebui ținut samă. Aceste contribuiesc ca tendența bursei să se schimbe cu iuțala fulgerului și astfel numai ulterior să poate constata, că anume cari elemente ale ofertei și ale cererei s'au validat și au rămas învingătoare.

În urma acestei împrejurări, că adevă numai ulterior se pot cunoaște cauzele și evenimentele, cari au determinat tendințele bursei, s'ar crede poate că experiența trecutului ar pute fi un indiciu sigur pentru viitor. Așa ar fi când evenimentele s'ar pute repeta perfect în aceleași condițiuni, cu alte cuvinte când ele s'ar produce după nisce legi anumite. Cine cunoaște însă evoluția societății scie că până acum nimic în Istorie nu s'a repetat. Mai mult! Lumea se premenesce mereu și cu ea și viața de bursă așa că de ex unele evenimente și împrejurări, cari mai înainte erau de mare importanță în viața burselor, astăzi și-au pierdut ori-ce însemnătate. Apoi progresul social-economic scoate la iveală pe și ce merge nouă experiențe în circulațiunea de bursă. Lumea e silită să țină seamă de aceste și să părăsească, să uite pe cele vechi.

Astfel, dacă trecutul cu experiențele sale nu ne poate indica nici o normă pozitivă de orientare, ce rămâne de făcut, cum avem să judecăm tendințele bursei? Răspundem: aceste, neputându-se deduce după legi și norme hotărâte, *fie-care le judecă în mod individual*. Fie-care își face calculul conform împrejurărilor pe cari le poate constata, informațiunilor ce i-se pot procura și amăsurat experienței sale, întru-cât aceasta experiență une-ori i-ar pute arăta în parte casuri analoge. Astfel conclusiile, la cari vor ajunge singuraticii financieri cu privire la tendența bursei, vor fi cât se poate de diferite. Natural, că fie-care dintre ei va căuta să opereze la bursă conform planului și chibzuinței proprii. Astfel se întâlnesc de odată la bursă cele mai diverse porniri, din ciocnirile cărora se nasce o învălmășeală furioasă, care caută să niveleze diferențele și, conform situațiunei să afle calea potrivită, să stabilească raportul între ofertă și cerere și să-l concretizeze în cursurile ăilei.

Intrați la o bursă și observați cu câtă pasiune se discută evenimentele economice, financiare, sociale și politice, cum toți caută să dea de urma faptelor ce sunt în pregătire și să surprindă acțiunile secrete. Telegraful și telefonul neîncetat servesc scirile și informațiunile cele mai nouă dela o bursă la altă. O

scire sosită, ce se strecoară în lumea de bursă poate schimba la moment situația și tendința bursei. Astfel lumea e ținută în continuă agitație. Considerați însă că nu arare-ori se strecoară și informațiuni false, ba ce e mai mult — obvin casuri, când scirile referitoare la evenimente mari sunt tendențioase ori chiar contrare, ca în felul acesta să schimbe tendința bursei într-o direcție, ce convine informatorilor. Veți vedea apoi că la bursă fie-care eveniment se judecă altcum, există un criteriu particular de judecată, decât în lumea cea mare. Fie-care judecă din punct de vedere al intereselor sale particulare și tot ce e mai de căpetenie e să scie, dacă și cât poate câștiga momentan din fluctuațiunea cursurilor. Nu arare ori se întâmplă ca unii în judecata lor sunt unilaterali, preocupați și pripiți, alții dau prea multă importanță aparițiilor de a doua mână, cu cari de altcum sunt împreunate toate evenimentele mari, și pun în evidență lucruri secundare în paguba, detrimentul, celor principale.

Dar' nu numai informațiunile și scirile exercită influență asupra tendinței bursei, ei și invers, tendința bursei asupra acestor informațiuni și sciri, pe cari de multe-ori oamenii le modifică, întogmesc și explică conform situațiunii generale dela bursă. E de ajuns că tendința bursei să nu se opună așteptărilor, ce le pune în perspectivă o informație sau scire și atunci toți îi vor da o mai mare importanță și speculațiunile se vor acomoda conform acesteia. Nu arare-ori în asemenea casuri lucrul principal e pierdut din vedere, ceea ce de multe-ori are urmări decepționabile.

În fine cine ar pute să numere circumstanțele, cari pot obveni. Deja și numai din cele expuse reese, că asupra cursurilor influențează factori mulți și de diferite naturi, pe cari teoria cu greu îi va putea afla și grupa astfel, ca să fie ușor și bine înțeleși. Cu toate acestea vom cerca.

I. I. L.

Budgetul statului pro 1905.

Budgetul statului pentru anul 1905 ne dă în reasumat următorul tablou:

Eșite	K	1,237.881.438
Intrate	„	1,238.079.849
Escedent	K	198,411

iar diferitele titluri ale acestui budget se pesintă cum urmează.

A. *Eșitele ordinare* sunt preliminate cu K 1,067.865,273 și sunt față cu cele din anul 1904 de K 1,024.637,324, mai mari cu K 43.227,949. Din suma aceasta, cu care s'au urcat erogatele, cad K 22.064.000 pe adausurile de salar ce compet în sensul articolului de lege I: 1904 oficianților de stat; K 1.596.037 pe erogațiunile comune; iar K 12.400,000 pe erogatele ce se vor nasce în anul 1905 în urma legilor aduse în anii trecuți, respective prin executarea proiectelor de lege ce sunt în pregătire. Dintre aceste legi și proiecte de lege amintim art. de lege XIV: 1904 despre extinderea rețelei de linii ferate r. u., art. de lege XXX: 1883 despre ajutorarea școalelor medii, art. de lege XXXI: 1893 despre salarisarea învățătorilor și învățătoarelor dela școalele elementare comunale și confesionale și art. de lege XIV: 1898 despre întregirea salarelor preoțești.

Erogatele instituțiilor de stat, însemnate din punct de vedere economic, s'au urcat — abstrăgând regulările de salare — cu suma rotundă de K 5.580,000. Dintre acestea amintim căile ferate de stat r. u., poșta, telegraful și telefonul și cassa de păstrare postală.

Considerând devierile mai principale budgetul ne arată:

1. *O creștere* de K 44,130 la titlul *parlament*, deoarece-ce delegațiunile vor avea întrunirile în anul viitor în Viena.

2. Preliminarul *datoriilor de stat* arată față cu anul trecut un plus de K 6.937.525, care se împarte de așa, că pânăcând trebuința la renta de coroane cu 4% este cu K 7.117.724 și la datoria pentru regularea porțiilor de fer cu K 17.900 mai mare la celelalte datorii de stat este mai mică cu K 200.000.

3. Eșitele ordinare la *ministeriul de interne* au crescut cu K 6.334,600 și aceasta mai cu seamă în urma art. de lege I: 1904 și art. de lege XXXVI: 1904, prin care s'a schimbat, art. de lege XXIII: 1894, despre matriculele de stat.

4. Creșterea la *ministeriul de finanțe* este de K 5.068,991 la care a contribuit numai *regularea salarelor* cu K 3.559.000.

5. Eșitele ordinare s'au preliminarat la *ministeriul de comerț* cu K 6.980,641. La această sumă au contribuit regularea salarelor cu K 3.436.400, drumurile de țară cu K 128.200, poșta, telegraful și telefonul cu K 1.905.810. La titlul *cassa de păstrare poștală r. u.* aflăm un plus de K 243.310 care provine dela înmulțirea personalului în urma urcării circulațiunii. La *căile ferate de stat* este față de eșitele din anul 1904 un plus de K 3.816,850.

6. La *ministeriul de agricultură* se arată o creștere de K 2.140,089 care s'a născut prin înmulțirea eșitelor la titlurile: „administrația centrală“, „păduri erariale“, „inspectorate de păduri“, „școli speciale pentru pădurari“, „prășila de vite și lăptărie“, „domeni de stat și scalde“ etc.

7. Plusul de K 6.796,078 la *ministeriul de culte și instrucțiune publică* se împarte pentru „regulări de salare“, „școlile superioare“, „școlile medii“, „școlile medii confesionale“ etc.

8. Eșitele la *ministeriul de justiție* sunt mai mari cu K 3.954.400 și

9. La *ministeriul de honvețime* cu K 756,057.

B. *Eșitele extraordinare* (eșitele transitoare și investițiuni) sunt preliminate cu K 170.016.165, deci cu K 4.494,474 mai mult ca în anul 1904 și anume s'au mărit eșitele transitoare cu K 32.907.852, iar investițiunile s'au micșorat cu K 28.409.378.

C. *Intratele ordinare* s'au preliminarat cu K 1,101.557,267 și s'au urcat față cu cele din anul 1904 de K 1,081.376,795 cu K 20.180,472.

Schimbările mai principale sunt:

La *ministeriul de interne* un plus de K 807,154.

Cu K 10.057,314 s'au urcat intratele la *ministeriul de finanțe* și anume s'a preliminarat la *dări directe* cu K 4.618,000 și la *dări de consum* cu K 2.350.000 mai mult, iar la *băile de metale* și la *monetăria statului* cu K 729,888 mai puțin.

La *ministeriul de comerț* au crescut intratele ordinare față de anul 1904 cu K 8.708,528, din acestea K 2.475,000 la poșta, telegraf și telefon și K 5.580,000 la căile ferate de stat.

Intratele ordinare la *ministeriul de agricultură* s'au urcat cu K 407,788 și la *ministeriul de culte și instrucțiune publică* cu K 172.406.

D. *Intratele extraordinare* s'au preliminarat cu K 136.522,582 așa că sunt mai mari ca cele din anul 1904 de K 109.305,150 cu K 27.217,432.

Contragând acum toate datele, avem ca bilanț al budgetului statului:

Eșite ordinare	K 1,067.865,273
Intrate „	„ 1,101.557,267
<i>Escedent</i>	K 33.691,994
Față cu acestea la <i>erogatele extraordinare</i> :	
Eșite transitoare și investițiuni	K 170.016,165
Intrate extraordinare	„ 136.522,582
<i>Deficit</i>	K 33.493,583
iară la olaltă	
<i>Eșite</i>	K 1,237.881,438
<i>Intrate</i>	„ 1.238.079,839
<i>Deci escedent</i>	K 198,411
	m.

JURISDICTIUNE.

Schimbarea firmei din oficiu. Societatea pe acțiuni nu poate fi îndrumată din oficiu la schimbarea firmei sale, pe motiv, că numele comunei, indicată în firmă, s'a schimbat.

(Tabla reg. din Segedin sub Nr. 4829/904).

*

Plata cambiei. Dacă pentru prolongirea cambiei vechi, posesorul cambial a primit dela debitor o cambie nouă, atunci chiar când pretensiunea ar susta, plata se poate pretinde pe basa cambiei vechi numai, dacă se alătură și oferă în proces și cambia nouă.

(Curia reg. sub Nr. 1235/903.)

*

Fondarea societăților comerciale pe base naționale este oprită. „Societatea comercială sârbescă, ca asociațiune” din Neoplanta și-a pus de țintă pe lângă urmărirea de scopuri pur economice, încă și ajutorarea materială și cultivarea și ocrotirea membrilor sei, cari conform statutelor nu pot fi decât corporațiuni, societăți și instituțiuni sârbesci ori bărbați și femei de naționalitate sârbescă. Cererea de înregistrare a firmei s'a denegat însă din partea referentului tribunalului comercial, cu motivarea, că societatea, conform statutelor sale, intenționează a urmări scopuri, cari trec preste cadrele legii; în urma acesteia tribunalul a disolvat societatea judecătorește. Apelată cauza, tabla reg. din Segedin a modificat deciziunea instanței prime într'acolo, că societatea nu se declară de disolvată, ci se respinge numai cererea de înregistrare a firmei, pentru că spiritul legii com., prin care se regulează chestiunile pur și exclusiv materiale și economice ale societăților comerciale eschide preste tot ca societățile comerciale să se poată fonda și să poată funcționa pe base naționale. Curia reg. a respins în dizele acestea din oficiu recursul înaintat contra acestei deciziuni.

⊙

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea

Sibiu, 18 Novembre 1904.

Deși medio a trecut fără mari greutate, cu toate acestea — lucru de altă-dată neobicinuit pe timpul acesta — situația pieței interne de bani continuă a fi încordată, fapt, care în cercurile financiare se explică în parte cu marile trebuințe, ce le va provoca rescumpărarea cupoanelor dela 1 Decembre, iar de altă parte

numeroasele falimente întemplate în timpul din urmă pe piața vieneză. Cambii vieneze de prima bonitate s'au scontat cu $3\frac{7}{16}\%$, cambii de ale morilor pe lângă etalonul oficial, iar cambii de portoliu cu 4% și dela 4% în sus.

Ce privesce piața externă de bani în Berlin discountul privat s'a urcat dela 4% la $4\frac{1}{8}\%$, iar în Londra a dominat chiar lipsă de bani, cu toate acestea cambii de prima bonitate cu scadență scurtă s'au putut plasa cu $2\frac{15}{16}\%$ — 3% ; în Paris discountul privat s'a redus la $2\frac{3}{8}\%$.

CRONICA.

Alegerea de contabil la „Patria” din Blaj. La postul de contabil al doilea al acestui institut a fost ales, în urma concursului publicat la timpul său și în aceasta revistă, dl Iuliu Popp, până acum practicant la „Albina” din Sibiu.

*

Academie de export în Ungaria. E mai bine de un an, de când se agită chestiunea înființării unei academii de export în Ungaria. Din raportul camerei comerciale din Pojon vedem că afacerea pare a intra într'un nou stadiu. Numita cameră cere, ca academia să se înființeze în Pojon, pentru care caz ar pune la dispoziție gratuit localul și mijloacele de învățământ, iar municipalitatea, se crede, deasemenea ar veni în ajutor cu o subvenție anuală. Academia ar avea să fie instituțiune de stat. Nu scim intru-cât va găsi guvernul de oportun înființarea unei astfel de academii de export. Scim însă că relațiile comerțului de export al Ungariei se mărginesc la Peninsula-balcanică. În serviciul acestora există deja așa numita Academie orientală de comerț.

*

Curs pentru formarea de revisori diplomați. În capitală se înmulțesc tot mai mult cercurile, cari și-au pus de țintă formarea de revisori publici. Într'un număr anterior al acestei reviste am arătat că „Asociațiunea regnicolară a institutelor de bani ungară” intenționează a crea în timp apropiat un asemenea curs special pentru revisori. Același scop urmărește acum și „Reun. regnicolară a funcționarilor institutelor de bani”. („Pénzintézeti tisztviselők országos egyesülete”) modificându-și în mod esențial organizația cursurilor sale de specialitate inaugurate înainte cu mai mulți ani. Cursul va fi un curs practic, pe care-l vor pute frecuenta numai oameni de specialitate cu anumite cunoscințe practice. Profesorii și membrii comisunii censorătoare vor fi asemenea specialiști practici, cari să se poată pronunța în deplină cunoscință de cauză asupra calificațiunii câștigate de frecuanții acestor cursuri. Planul de învățământ al cursului este: Contabilitate (15—20 prelegeri). Afacerile de împrumuturi ipotecare (10 prelegeri). Aritmetica comercială, (10 prelegeri). Drepturile societăților pe acțiuni și a asociațiunilor (8 prelegeri). Dreptul cambial (10 prelegeri). Contribuțiunea și competențele de timbru la institutele de bani (6 prelegeri). Administrația institutelor de bani (12—15 prelegeri). Manipulațiunea internă și controlul institutelor de bani (10—12 prelegeri). Revisuirea institutelor de bani (4—5 prelegeri). Examinarea registrelor (3 prelegeri). Instituțiunea revisorilor (5 prelegeri).

Cursul îl pot frecuenta astfel de bărbați cu trecut neexceptionabil: a) cari stau în serviciul vre-unui institut de bani (bancă, cassă de păstrare, institut de credit) și cari anunță aceasta intențiune a lor din bună vreme reuniunii; b) toți membrii reuniunii regnicolare a funcționarilor institutelor de bani. Didactul este K 40.— pentru membrii reuniunii K 10.—.

La examen se pot supune numai acei frecvenți ordinari ai cursului: a) cari au examen de maturitate; b) cari stau cel puțin de 3 ani în serviciu practic la vreunul din institutele de bani amintite în punctul precedent și c) cari au frecventat cursul regulat și fără întrerupere.

Cei-ce au depus examenul cu succes înaintea comisiei censoroase, compusă din organul ori organele exmise de guvern, din 3 membri exmiși de comitetul reuniunii și de 2 membri ai comitetului special al cursului — vor primi diplome de revisori cualificați.

Producțiunea aurului în anul 1903. Conform unei statistice americane aurul produs în anul 1903 în lumea întreagă se evaluează la 325.5 mil. dolari. cu 29 mil. dolari mai mult decât în 1902 și cu 60 mil. dolari mai mult decât în 1901. Producțiunea totală se distribuie asupra singuraticelor state precum urmează:

	milioane dolari	
	1903	față de 1902
Statele unite	73.50	— 6.50
Mexico	10.87	+ 0.72
Canada	18.83	— 1.91
Africa	67.99	+ 38.87
Australia	89.21	+ 7.63
Rusia	24.63	+ 2.10
Ungaria	2.24	+ —
Brasilia	2.27	— 1.28
Columbia	2.73	—
India	11.43	+ 1.84
Japonia	2.—	+ 0.71
China	7.32	— 1.41
Corea	3.—	—

Argintul produs în 1903 s'a evaluat la 92 mil. dolari, arătând față de 1902 un plus de 5 mil. dolari.

Din registrul firmelor. „Dunăreana” din Cubin și-a ridicat capitalul social la K 80,000.—. Șters: Axente Bălan. — Înregistrat: Petru Tîrnea și Dr. Aurel Novacu.

„Luceafărul” în Vêrșet. Șters: Iosif Tămășel. — Înregistrat: Dr. Iuliu Tămășel.

SUMAR.

Fondul cultural al Băncilor noastre. — Principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă. — Bursa și cursurile. — Budgetul statului pro 1905. — *Jurisdicțiune*: Schimbarea firmei din oficiu, Plata cambiei, Fondarea societăților comerciale pe base naționale este oprită. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Cronică*: Alegerea de contabil la „Patria” din Blaj, Academie de export în Ungaria, Curs pentru formarea de revisori diplomați, Producțiunea aurului în anul 1903, Din registrul firmelor.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 16 Novembre 1904.

%	V A L O R I	Viena	Bpesta
		vinde	vinde
	Datoria publică comună.	v. cor.	p. 100 K
5	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov., 16% dare	100.15	100.50
5	„ arg. Ian., Iulie. 16% „	100.10	100.50
4	Losuri d. a. 1854 à fl. 250.— v. c. 20% „	—	—
5	„ „ 1860 à fl. 500.— „ 20% „	155.90	155.75
5	„ „ 1860 à fl. 100.— „ 20% „	187.40	187.25
—	„ „ 1864 à fl. 100.— „ 20% „	277.—	277.—
	Datoria publică austriacă.		
1	Renta austr. aur., scut. de dare	120.15	120.—
4	„ „ Cor.	100.30	100.25
3 1/2	„ „ de invest.	91.45	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta. ung. aur, scut. de dare	119.—	119.25
4	„ „ Cor.	98.30	98.55
3 1/2	„ „ „ „ „ „	89.25	89.50
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. „ „	210.—	—
4	„ p. regul. Tisei sc. de dare	164.20	164.—
4 1/2	Oblig. de regali croat-slav.	102.—	102.50
3	Impr. p. regul. Porților de fier	83.50	83.75
4	Oblig. rurale croato-slavone	—	99.50
4	„ ungar	98.75	99.—
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl.	281.—	—
4	Obl. Soc. Temes-Bega	98.40	98.50
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	105.50	—
2	„ „ sârbesci à 100 fr.	99.—	—
—	Oblig. cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	133.50	—
—	Impr. bulgar 1889	113.—	112.—
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Instit. de Cred. fone. austr.	100.45	—
3	„ „ „ „ cu premii, 1880	—	—
4	Banca austro-ungară 40 1/2 ani	—	—
4	„ „ „ „ 50 ani	—	101.35
4 1/2	Banca com. ung. Pesta	101.—	101.25
4 1/2	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	108.45	108.—
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 1/2 ani	100.50	101.—
4	„ „ „ I Casse de păstr. patriot., Pesta	98.—	99.50
4	Inst. de credit fonciar ungar	100.60	101.—
3 1/2	„ „ „ „ „ „	100.20	100.60
4 1/2	Banca hipotecară ungară	100.90	101.—
4	„ „ „ „ „ „	101.—	99.25
4	„ „ „ „ „ „ cu premii	277.—	139.50
3 9/10	Banca hip. ung. cu premii	—	109.—
5	Albina, Sibiu	—	102.50
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	102.50
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	—	101.75
	Losuri.		
	Basilica, à fl. 5.—	21.80	22.50
	Credit, à fl. 100.—	490.—	492.—
	Clary, à fl. 40.— v. c.	166.—	—
	Buda, à fl. 40.—	172.—	175.—
	Pálffy, à fl. 40.—	174.—	170.—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10.—	55.85	56.—
	„ „ ungară, à fl. 5.—	29.80	30.50
	Rudolf, à fl. 10.—	70.—	—
	Salm, à fl. 40.— v. c.	233.—	—
	Salzburg, à fl. 20.—	81.—	—
	St. Genois à fl. 40.— v. c.	—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	532.—	—
	Triest, à fl. 50.—	300.—	—
	„Jó sziv”, à K. 4.—	—	10.75
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11.38	11.43
	„ c. reg.	11.36	11.33
	Napoleon'd'or (20 frci sau 8 fl. aur)	19.10	19.12
	20 Marce germ. aur	23.59	23.58
	Ruble ruscii de hârtie per bucată	—	2.54 3/4
	Bilete germ. 100 M.	117.75	117.95
	„ franc. 100 Fr.	—	95.60
	„ ital. 100 Lire	95.50	95.60
	Ruble, bilete, 100	255.—	—
	Lei românesci, 100	—	94.45

Prețul per bucată

Bursa de Bucuresti.

Cursul din 14 Novembre 1904.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	101 ⁵ / ₈
" " 1892 5%	" "	103
" " 274 mil. 4%	" "	92 ¹ / ₄
" " 1898 4%	" "	88 ¹ / ₂
Fonciare rurale 5%	" "	103
" " 4%	" "	93
Seris. fonc. urb. Bucuresti 5%	" "	92 ⁷ / ₈
" " Iasi	" "	88 ¹ / ₄

„GRĂNITERUL“

institut de credit și de economii, ca soc. pe acț. în H.-Dobra.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **practicant** la institutul de credit și de economii „*Grăniterul*“ în H.-Dobra se publică concurs.

Salar anual K 1000.—

Cei ce doresc a reflecta la acest post au să și înainteze rugărilor până **cel mult în 2 Decembrie a. c. st. n.**, să documenteze că au absolvat școala comercială și să poseadă limba română, maghiară și germană în vorbire și în scriere.

Cei cu praxă de bancă vor fi preferiți.

Alesul are să-și ocupe postul în 15 Decembrie st. n.

H. Dobra, la 12 Novembre 1904

Nr. 81. 1—1

Direcțiunea.

„SĂLĂGIANA“

institut de credit și economii, soc. pe acții în Jibou.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **practicant** la institutul de credit și economii „*Sălăgiana*“ în Jibou (Zsibó) se publică concurs cu termin de 3 Decembrie n. 1904, cu salariu de K 60.— la lună

Reflecții au a-și trimite recursurile provădate cu documente despre absolvirea școlilor comerciale și eventual despre aplicarea de până aici.

Jibou, 18 Novembre 1904.

Nr. 83. 1—1

Direcțiunea.

Practicant de bancă poate afla aplicare până în 1 Octombrie 1905 la „*Sentinela*“ în Satul-nou (Réva-Ujfalu) în locul unui funcționar în concediu. Reflecții, pe lângă comunicarea condițiilor, să se adreseze direcțiunii institutului până în 1 Decembrie 1904.

Nr. 80 2—2

„AGRICOLA“

însoțire economică de magazin și anticipații în Hunedoara.

Direcțiunea însoțirii economice de magazin și anticipații „*Agricola*“ din Hunedoara deschide

CONCURS

cu termin de 15 zile — pentru ocuparea postului de **contabil**.

Dela concurenți se cere praxă în afacerile de bancă și atragere față de afacerile economice în general. Cunoștința limbilor și absolutiu dela vre-o școală comercială superioară — dă întâietate.

Alesul va primi salariu anual, deocamdată K 800.—, tantiema statutară și va avea să și ocupe postul în 15 Decembrie a. c.

Definitivarea se va face după serviciu de un an de probă. Urcarea salariului provizor — e condiționată de zelul și prestațiunile alesului.

Rugărilor instruite cu documentele necesare să se trimită la

Direcțiunea însoțirii „*Agricola*“
în Hunedoara (Vajda-Hunyad).

Hunedoara, 15 Nov. n. 1904. Nr. 82. 1—1.

Medalia de aur dela Expositia științifică din Bucuresti, 1903.

Se comandă la
Biroul „Asociațiunii“ Sibiu, str. Morii Nr. 8.